

Alueellinen Agenda 2030

Tulevaisuus kaikille alueille

#TerritorialAgenda A future for all places

Aluesuunnittelusta ja aluekehittämisestä ja/tai
alueellisesta koheesiosta vastaavien ministerien
epävirallinen kokous

1. joulukuuta 2020, Saksa

ALUEELLINEN AGENDA 2030

Tulevaisuus kaikille alueille

I Esipuhe

- (1) Me aluesuunnittelusta, aluekehityksestä ja alueellisesta yhteenkuuluvuudesta vastaavat ministerit olemme yhdessä Euroopan komission, Euroopan parlamentin, Euroopan alueiden komitean, Euroopan talous- ja sosiaalikomitean, Euroopan investointipankkiryhmän sekä asiaa käsittelevien eurooppalaisten ja kansallisten järjestöjen kanssa tarkastelleet vuonna 2007 ensimmäisen kerran hyväksytyä ja vuonna 2011 päivitettyä alueellista toimintasuunnitelmaa ja sopineet uudesta, vuoteen 2030 ulottuvasta alueellisesta toimintasuunnitelmasta.
- (2) Kehotamme myös naapurimaiden kollegoitamme kiinnittämään huomiota toimintasuunnitelmaan sekä osallistumaan sen täytäntöönpanoon niin Euroopan tasolla kuin valtioiden välisellä, makroalueellisella ja rajat ylittävällä tasolla. Kaikki ovat tervetulleita toteuttamaan alueellista toimintasuunnitelmaa omassa maassaan sekä kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla että yhteistyössä muiden maiden kanssa.
- (3) Kehotamme kaikkia aluesuunnitteluun ja aluekehityspolitiikkaan liittyviä tahoja kaikilla hallintotasoilla niin EU:ssa kuin naapurimaissa osallistumaan toimintasuunnitelman täytäntöönpanoon. Alueellinen toimintasuunnitelma koskee kaikkia alueita, ja sen pääpaino on keskinäisissä suhteissa ja ihmisten hyvinvoinnissa.
- (4) Alueellinen toimintasuunnitelma perustuu Euroopan aluekehittämisen seurantaverkoston (ESPON) Euroopan alueiden tilaa käsittelevän raportin (2019) päätelmiin, ESPON-verkoston Euroopan alueelliseen viitekehukseen (2019) sekä Euroopan komission taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta käsittelevään seitsemänten kertomukseen (2017). Alueellisessa toimintasuunnitelmassa otetaan huomioon myös Euroopan komission, Euroopan alueiden komitean ja Euroopan investointipankkiryhmän

viimeaikaiset kertomukset, joissa käsitellään aluesuunnittelua, alueellista yhteenkuuluvuutta ja aluekehitystä sekä EU:n koheesiopolitiikkaa ja alakohtaisten politiikkojen aiheeseen liittyviä osia.

- (5) Alueellisessa toimintasuunnitelmassa otetaan huomioon laajasti myös tuoreet poliittiset puitteet ja toimintaohjelmat, kuten Yhdistyneiden kansakuntien (YK) kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030 ja kestävä kehityksen tavoitteet (2015), Pariisin ilmastopöytäkirja (2015), YK:n uusi kaupunkikehitysohjelma (2016), Euroopan komission pohdinta-asiakirja ”Kohti kestävä Eurooppa vuoteen 2030 mennessä” (2019), EU:n vuosien 2021–2027 koheesiopolitiikkaa koskeva ehdotus (2018), EU:n kaupunkiagenda (2016), uusi Leipzigin peruskirja (2020), Cork 2.0 -julistus ”Parempi elämä maaseutualueilla” (2016), taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) kaupunki- ja maaseutupolitiikkaa koskevat periaatteet (2019), Euroopan vihreän kehityksen ohjelma ja siihen liittyvät Kestävä Eurooppa -investointiohjelma ja oikeudenmukaisen siirtymän mekanismi (2020), EU:n elpymissuunnitelma (2020) sekä EU:n neuvoston edellisten puheenjohtajavaltioiden Itävallan, Romanian, Suomen ja Kroatian tätä aihetta koskevat päätelmät.
- (6) Alueellisessa toimintasuunnitelmassa esitetään toimintälähtöiset puitteet Euroopan alueellisen yhteenkuuluvuuden edistämiseksi. Alueellinen yhteenkuuluvuus on yksi Euroopan unionin päämääristä, joka on vahvistettu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU-sopimuksen) 3 artiklassa. Sillä tarkoitetaan tasapainoisen ja sopusointuisen aluekehityksen edistämistä maiden, alueiden, kaupunkien ja kuntien välillä ja niiden sisällä sekä Euroopan kaikkien alueiden ja asukkaiden tulevaisuuden turvaamista alueiden monimuotoisuuden ja toissijaisuusperiaatteen pohjalta. Alueellinen yhteenkuuluvuus lisää mahdollisuuksien yhtäläisyyttä, sillä se mahdollistaa esimerkiksi julkisten palvelujen saatavuuden kansalaisille ja yrityksille sijainnista riippumatta. Kaupunkitasolla näitä kysymyksiä käsitellään uudessa Leipzigin peruskirjassa. Alueellinen yhteenkuuluvuus vahvistaa solidaarisuutta: se edistää paremmin menestyvien ja toisaalta tulevaisuudennäkymiltään heikommassa asemassa olevien tai vähemmän kehittyneiden alueiden lähentymistä ja vähentää niiden välistä eriarvoisuutta. Alueellinen

yhteenkuuluvuus tarkoittaa sitä, että kaikkia alueita autetaan paikallisuuteen perustuvilla investoinneilla menestymään mahdollisimman hyvin niiden omia vahvuuksia hyödyntäen. Tämä hyödyttää paitsi yksittäisiä maita, myös Eurooppaa kokonaisuutena.

- (7) Alueellisessa toimintasuunnitelmassa korostetaan strategisen aluesuunnittelun merkitystä ja annetaan ohjausta sitä varten. Siinä kehoitetaan vahvistamaan alakohtaisten politiikkojen alueellista ulottuvuutta kaikilla hallintotasoilla. Toimintasuunnitelmalla pyritään edistämään kaikkien alueiden osallistavaa ja kestävästä tulevaisuutta ja auttamaan kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa Euroopassa.
- (8) Eriarvoisuus estää maita, kuntia ja alueita sekä koko Eurooppaa hyödyntämästä menestystään, ja sitä on siksi tärkeää pyrkiä vähentämään. Tässä voidaan onnistua vain kiinnittämällä enemmän huomiota Euroopan alueiden monimuotoisuuteen sekä niiden kehitysmahdollisuuksiin ja haasteisiin.
- (9) Alueellisen toimintasuunnitelman tarkistamisen aikana covid-19-pandemia on muuttanut poliittista päätöksentekoa ja tulevaisuuden kehitysnäkymiä. Pandemian seuraukset ja sen johdosta toteutetut poliittiset toimet ovat vaihdelleet eri alueilla niiden erilaisten olosuhteiden vuoksi, mikä osoittaa, että alueet ovat tärkeitä sekä erittäin riippuvaisia toisistaan. Alueellisella yhteenkuuluvuudella tulisi olla tärkeä rooli elpymisprosessissa. Aluekehityspolitiikka ja yhteisiin tavoitteisiin pyrkiminen yhteistyön avulla ovat olennaisen tärkeitä kuntien, alueiden ja maiden selviytymiskyvyn vahvistamiseksi ja niiden elpymisprosessien edistämiseksi.
- (10) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT-sopimuksen) 174, 175 ja 349 artiklan mukaan kaikkien unionin politiikkojen ja toimien tulisi edistää taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta. Kestävän alueellisen yhteenkuuluvuuden edistäminen sekä ihmisten ja alueiden välisen eriarvoisuuden vähentäminen edellyttävät yhteisiä toimia. Tätä varten tarvitaan lähentymistä sekä alakohtaisten politiikkojen välillä että kuntien, alueiden, maiden, EU:n ja muiden viranomaisten ja yhteiskunnan eri ryhmien kesken. Niiden välistä yhteistyötä tarvitaan osallistavuuden, kestävyuden, kilpailukyvyn

ja selviytymiskyvyn tasapainottamiseksi osallistavan ja innovatiivisen yhdenmätyn aluekehityksen avulla.

- (11) Alue- ja paikallishallinnot tarvitsevat toisinaan ulkopuolista tukea osallistavan ja kestävän kehityksen varmistamiseksi. Tällaista tukea voidaan tarjota EU:n koheesiopolitiikan tai yhteiseen maatalouspolitiikkaan kuuluvan maaseudun kehittämissä politiikkajen puitteissa. Näiden politiikkajen tavoitteet ja niiden puitteissa tehtävät investoinnit koskevat kaikkia alueita. Tämä on erityisen tärkeää niille alueille, joilla on muita heikommat tulevaisuudennäkymät, joiden kehitys on ollut hidasta tai jotka kärsivät vakavista ja pysyvistä luontoon tai väestöön liittyvistä haitoista.
- (12) Euroopan vihreän kehityksen ohjelma, siihen kuuluvat Kestävä Eurooppa -investointiohjelma ja oikeudenmukaisen siirtymän mekanismi, näihin liittyvät EU:n alakohtaiset politiikat sekä maaseutualueiden pitkän aikavälin visioon liittyvä työ tarjoavat mahdollisuuden edistää alueellisen toimintasuunnitelman sekä EU:n yleisten strategioiden ja politiikkajen yhteisvaikutuksia. Vihreän kehityksen ohjelma yhdistää vihreää ja oikeudenmukaista siirtymää koskevat tavoitteet toisiinsa. Siinä pyritään yhtäältä torjumaan energiasiirtymän epätasaisesti jakautuvia vaikutuksia sekä toisaalta vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä ja ilmastonmuutoksen ja muiden ympäristöhaasteiden vaikutuksia. Vihreän kehityksen ohjelman tavoitteena on kääntää ilmasto- ja ympäristöhaasteet kaikkia alueita hyödyttäväksi mahdollisuuksiksi ja tehdä siirtymästä kaikkien kannalta oikeudenmukainen ja osallistava. Näin Euroopan vihreän kehityksen ohjelma tarjoaa mahdollisuuden voimistaa alueellisen toimintasuunnitelman ja EU:n yleisten strategioiden ja politiikkajen yhteisvaikutuksia. Vihreän kehityksen ohjelma on linjassa alueellisen yhteenkuuluvuuden perusajatuksen ja paikallisuuteen perustuvan lähestymistavan kanssa, sillä sen perustana ovat kunkin alueen omien mahdollisuuksien hyödyntäminen ja yleisen alueellisen tasapainon parantaminen Euroopassa.
- (13) Kehotamme kaikkia aluekehittämiseen ja strategiseen aluesuunnitteluun eri tasoilla osallistuvia toimijoita ottamaan huomioon alueellisen toimintasuunnitelman painopisteet. Yhtä lailla pyydämme myös alakohtaisten

politiikkojen suunnittelusta ja täytäntöönpanosta vastaavia toimijoita kaikilla eri hallintotasoilla ottamaan painopisteet huomioon. Alueellisen yhteenkuuluvuuden kannalta on tärkeää, että EU:n politiikka sekä kansallinen ja alueellinen politiikka on yhdenmukaista. Useimmilla alakohtaisilla politiikoilla on merkittäviä vaikutuksia alueisiin, ja ne vaikuttavat alueiden kehitysmahdollisuuksiin eri tavoin. Poliitiikan koordinointi ja perustuminen paikallisuuteen voi lisätä merkittävästi sen yhtenäisyyttä ja vaikuttavuutta ja vähentää politiikan epäjohdonmukaisuudesta aiheutuvia haittoja.

- (14) Pyydämme kaikkien jäsenvaltioiden, alueiden, suurkaupunkialueiden, kaupunkien, taajamien, kuntien, maaseutualueiden ja muiden alueiden päättäjiä ja viranomaisia antamaan oman panoksensa kaikkien alueiden ja ihmisten osallistavan ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen. Alueet, joilla on yhteisiä mahdollisuuksia tai haasteita, voivat yhteistyössä etsiä yhteisiä ratkaisuja. Alueet, joiden mahdollisuudet täydentävät toisiaan, voivat yhdessä selvittää yhteistyön molemminpuolisia hyötyjä uusien kehitysmahdollisuuksien luomiseksi. Aiomme edistää näiden alueiden kykyä kehittää vaikuttavampia poliittisia ratkaisuja yhteistyön avulla.
- (15) Paikallisuuteen perustuva lähestymistapa päätöksenteossa edistää alueellista yhteenkuuluvuutta. Tällainen lähestymistapa perustuu horisontaaliseen ja vertikaaliseen koordinointiin, näyttöön perustuvaan päätöksentekoon ja yhdennettyyn aluekehitykseen. Paikallisuuteen perustuvassa lähestymistavassa otetaan huomioon kaikki hallintotasot, eli kyseessä on monitasoinen lähestymistapa, joka edistää toissijaisuusperiaatetta. Tällaisella lähestymistavalla varmistetaan kansalaisten, kansalaisyhteiskunnan, yritysten, tutkimuslaitosten sekä tietokeskusten yhteistyö ja niiden välinen koordinointi. Paikallisuuteen perustuvan lähestymistavan perimmäisenä tavoitteena on, että alueet voivat hyödyntää omaan alueelliseen pääomaansa, osaamiseensa ja vahvuuksiinsa liittyviä ainutlaatuisia mahdollisuuksiaan. Samalla siinä tiedostetaan, että erityyppisillä alueilla tarvitaan juuri niille räätälöityjä ratkaisuja. Paikallisuuteen perustuvaa lähestymistapaa noudattavien eurooppalaisten, kansallisten, alueellisten ja paikallisten strategioiden kehittäminen ja täytäntöönpano edistävät alueiden pitkän aikavälin kehitystä ja kilpailukykyä.

- (16) Paikallisuuteen perustuva lähestymistapa, toimintapolitiikkojen koordinointi sekä poliittisten kehysten vaikuttavuus ja monitasoisuus ovat alueellisen toimintasuunnitelman ja uuden Leipzigin peruskirjan yhteisiä periaatteita. Alueellisessa toimintasuunnitelmassa kannatetaan näitä yleisinä periaatteina kaikille alueille ja politiikanaloille, ja uudessa Leipzigin peruskirjassa opastetaan niiden soveltamisessa kaupungeissa, kaupunkialueilla, niiden toiminnallisilla alueilla sekä kasvukeskusten ulkopuolisilla alueilla. Kannatamme siksi tiiviimpää yhteistyötä alueiden eri hallintotasoilla ja niiden välillä, mihin sisältyvät myös kaupunki- ja maaseutualueiden kumppanuudet.
- (17) Kuten uudessa Leipzigin peruskirjassa todetaan, noudattamalla hyvän kaupunkihallinnon ja laadukkaan suunnittelun periaatteita luodaan houkuttelevia, osallistavia, kestäviä ja mukautuvia alueita, mikä tekee niistä muita viihtyisämpiä ja houkuttelevampia työskentely-, asuin- ja vapaa-ajanviettopaikkoja. On erittäin tärkeää, että viranomaiset pyrkivät ennakoivasti kaupunkien, taajamien ja kylien kehittämisessä korkeaan laatuun ja osallistavuuteen.
- (18) Kehotamme kaikkia yhteisöjä ja kansalaisyhteiskunnan toimijoita eri puolilla Eurooppaa osallistumaan omalla panoksellaan ihmisten ja alueiden välisten kasvavien kehityserojen poistamiseen. Siltojen rakentaminen erilaisten ihmisten välille tulo- ja koulutustasosta, kulttuurista, perinteistä ja uskonnosta riippumatta on avain Euroopan yhtenäisyyden säilyttämiseen. Pyrimme helpottamaan yhteistyötä ja lisäämään kansalaisyhteiskunnan sisäistä solidaarisuutta, jotta pystymme vähentämään eri ryhmien välistä eriytymistä, edistämään sosiaalista osallisuutta ja hyödyntämään monimuotoisuutta kaikkien hyvinvointia lisäävänä tekijänä.
- (19) Euroopan alueiden monimuotoisuudessa piilee runsaasti hyödyntämätöntä potentiaalia, ja paikallisuuteen perustuva päätöksenteko voi auttaa hyödyntämään sitä. Eri politiikanalojen, hallintotasojen, alueiden ja yhteiskunnallisten ryhmien yhteistyö on keskeinen edellytys osallistavalle ja kestäväälle Euroopalle, joka tarjoaa tulevaisuudennäkymiä kaikille ihmisille ja alueille, jossa suojellaan yhteisiä elinkeinoja ja joka toimii yhteiskunnan siirtymien muokkaajana.

II Miksi toimia tarvitaan

- (20) Muun muassa ESPON-verkoston, Euroopan komission, Euroopan alueiden komitean, Euroopan investointipankin, Maailmanpankin ja muiden kansainvälisten, kansallisten ja alueellisten toimijoiden julkaisemissa viimeaikaisissa tutkimuksissa korostetaan, että Euroopalla on edessään suuria taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristöhaasteita. Samalla Euroopalla on kuitenkin hyvät mahdollisuudet parantaa kaikkien alueiden ja ihmisten elinoloja. Tämä edellyttää poliittisia toimia, joissa on vahva alueellinen ulottuvuus, sekä koordinoituja lähestymistapoja, joissa tunnustetaan alueiden monimuotoisuus ja erityispiirteet ja hyödynnetään niitä.
- (21) Euroopassa on monenlaisia alueita, kuten pääkaupunkiseutuja, suurkaupunkialueita, pieniä ja keskisuuria kaupunkeja, kasvukeskusten ulkopuolisia alueita, maaseutualueita, sisäisiä reuna-alueita, syrjäisiä, pohjoisia ja harvaan asuttuja alueita, saaria, rannikko- ja vuoristoalueita, raja-alueita, makroalueita, väestökadosta kärsiviä alueita sekä talouden muutosvaiheessa tai teollisuuden siirtymävaiheessa olevia alueita. Näiden alueiden kehittymismahdollisuudet ja haasteet eroavat hyvin paljon toisistaan. Alueiden ja ihmisten väliset taloudelliset ja sosiaaliset erot sekä ympäristöriskit ja -paineet ovat lisääntymässä kaikilla tasoilla niin yksittäisillä alueilla kuin koko Euroopan laajuisesti. Näiden ongelmien taustalla ovat mittakaavaetujen tavoittelu, epäyhtäläiset mahdollisuudet päästä markkinoille ja löytää pätevää työvoimaa sekä hallinnon ja julkisten palvelujen laatuun liittyvät erot. Lisäksi erityisesti liikennekäytäviä pitkin kulkevat eri paikkojen väliset yhteydet ja virrat vaikuttavat alueiden mahdollisuuksiin hyödyntää potentiaaliaan tai vastata haasteisiin.

Hallinnon ja hallintotavan laatu

- (22) Hallinnon ja hallintoprosessien laadukkuus on tärkeä läpileikkaava periaate niin paikallisen, alueellisen, kansallisen kuin koko Euroopan kehityksen kannalta. Se

vaikuttaa yhteiskunnan hyvinvointiin ja on edellytys elintason, investointien, sosiaalisen luottamuksen ja poliittisen legitimitetin parantamiselle kestävästi ja pitkällä tähtäimellä. Yhdennettyjen paikallisuuteen perustuvien strategioiden ja investointien kehittäminen ja toteuttaminen edellyttää paitsi paikallisyhteisöjen osallistamista myös yhteistyötä eri politiikka-alojen ja hallintotasojen välillä. Jatkuva valmiuksien kehittäminen kaikilla tasoilla on erityisen tärkeää, jotta osallistavuutta voitaisiin lisätä strategioiden täytäntöönpanossa.

- (23) Kuten seitsemännessä taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta käsittelevässä kertomuksessa korostetaan, hallinnon ja hallintotavan laatu vaihtelee kaikilla tasoilla eri puolilla Eurooppaa. Suurimmat erot ovat maiden välillä, mutta vaihtelua on myös maiden sisällä. Hallinnon ja hallintotavan heikko laatu voi vähentää infrastruktuuriin, inhimilliseen pääomaan ja teknologiaan tehtyjen investointien tuottoa ja rajahyötyä.

Ihmiset ja alueet ajautuvat erilleen

Epätasapainon ja eriarvoisuuden lisääntyminen

- (24) Euroopan yhteiskunnallisen ja taloudellisen maantieteen muuttuessa eriarvoisuus lisääntyy ja ihmiset ja alueet ajautuvat erilleen toisistaan. Joidenkin yhteiskunnan ryhmien ja yhteisöjen mielestä eurooppalaiset tai kansalliset tavoitteet ja näkymät eivät vastaa niiden huolenaiheita ja tulevaisuudennäkymiä. Tämä nousee esille tyytymättömyyden maantieteellistä jakautumista koskevassa keskustelussa. Euroopan sisäisen sosiaalisen ja taloudellisen eriarvoisuuden kasvu ilmenee myös alueellisesti muun muassa kaupunkien, taajamien, maaseudun, alueiden, maiden ja Euroopan sisäisenä eriytymisenä. Eriarvoisuuden ja erojen lisääntyminen johtaa myös tulevaisuudennäkymien eriytymiseen. Alueellisessa toimintasuunnitelmassa nostetaan esille nämä haasteet ja tuodaan ne poliittisten päättäjien tietoon.
- (25) Toimia tarvitaan seuraavilla osa-alueilla:
- (26) **Elämänlaatu:** Kaiken politiikan perimmäisenä tavoitteena pitäisi olla kansalaisten hyvinvoinnin lisääminen ja elämänlaadun parantaminen. Hyvinvointi ja elämänlaatu tarkoittavat paljon muutakin kuin talouden

suorituskykyä, elintasoja ja puhtaasti aineellisia näkökohtia. Näiden lisäksi hyvinvointiin ja elämänlaatuun kuuluvat muun muassa laadukkaiden julkisten palvelujen saatavuus, vapaa liikkuvuus sekä terveelliset, kestävät ja laadukkaat rakennukset ja rakennetut ympäristöt. Hyvinvoinnilla ja elämänlaadulla on myös alueellinen ulottuvuus, johon liittyy esimerkiksi asuinalueiden välinen eriarvoisuus, kuten sosiaalinen syrjäytyminen ja köyhyys kaupungeissa, sekä eriarvoisuus alueiden ja maiden välillä.

(27) **Yleishyödylliset palvelut:** Julkisten palvelujen saatavuus, läheisyys, kohtuuhintaisuus ja korkea laatu ovat elämänlaadun ja liiketoiminnan kehityksen kannalta tärkeitä tekijöitä. Kustannustehokkuuden parantamisen ja julkishallinnon tehostamisen tarve voi johtaa palvelujen katoamiseen tietyiltä alueilta tai niiden keskittymiseen muille alueille. Samaan aikaan palvelujen saatavuutta ja laatua koskevat odotukset kasvavat. Erot yleishyödyllisten palvelujen saatavuudessa saattavat johtaa siihen, että palveluntarjoajat, yritykset ja sosiaalinen toiminta siirtyvät alueille, joilla palveluja on keskipitkällä tai pitkällä aikavälillä paremmin saatavilla. Sähköisen palveluntarjonnan mahdollistavat uudet teknologiat voivat vähentää syrjäisten alueiden herkkyyttä palvelujen siirtämisen riskille. Myös kohtuuhintaisten asuntojen saatavuuteen liittyvät haasteet ovat lisääntymässä tietyillä alueilla. Näin on erityisesti alueilla, joilla lyhytaikaiset majoituspalvelut ja matkailupalvelut pienentävät merkittävästi asuntokantaa, mikä lisää asunnottomuutta, alueiden keskiloikkaistumista sekä sosiaalista syrjäytymistä.

(28) **Väestörakenteen ja yhteiskunnan epätasapainoinen kehitys:** Väestön ikääntyminen, maiden ja Euroopan sisäinen muuttoliike ja siihen liittyvä väestökato aiheuttavat haasteita Euroopan sosiaaliturvajärjestelmille sekä paikalliselle ja alueelliselle kehitykselle. Tällaisilla väestörakenteen muutoksilla on merkittäviä sosiaalisia vaikutuksia, joita ovat muun muassa sosiaalisen syrjäytymisen ja eriarvoisuuden lisääntyminen, ja lisäksi ne aiheuttavat julkisten palvelujen tarjontaan, työmarkkinoihin ja asuntotarjontaan liittyviä haasteita. Väestön ikääntymisen ja muuttoliikkeen myötä asuminen keskittyy entistä enemmän kaupunkialueille samaan aikaan kun maaseudun ja syrjäisten alueiden väestökato voimistuu. Tämä koskee erityisesti syrjäisiä alueita, joilla ei ole tarjota riittävästi julkisia palveluja ja taloudellisia ja sosiaalisia

mahdollisuuksia. Euroopan ulkopuoliset muuttovirrat, kuten nuorten ja lahjakkaiden työntekijöiden Euroopasta poispäin suuntautuva muuttoliike ja pakolaisten muuttoliike Eurooppaan, voivat pahentaa näitä haasteita entisestään.

- (29) **Digitalisaatio ja neljäs teollinen vallankumous:** Digitalisaatio ja murrokselliset teknologiat muokkaavat Euroopan tulevaa taloudellista ja yhteiskunnallista kehitystä. Neljännen teollisen vallankumouksen myötä erilaiset teknologiat yhdistyvät ja fyysisten, digitaalisten ja biologisten järjestelmien väliset rajat hämärtyvät, mikä tulee muuttamaan työmarkkinoita merkittävästi. Talouden keskittyminen ja kaikkialle maailmaan nopeasti leviävät uudet teknologiset ratkaisut johtavat yhä useammin tilanteisiin, jossa yksi talousalue poimii kaikki voitot. Tämä lisää entisestään alueiden ja kaupunkitaajamien merkitystä talouden siirtymävaiheessa. Viranomaisten ja päättäjien on pyrittävä jatkuvasti innovoimaan ja pidettävä yllä vuoropuhelua sidosryhmien kanssa valmistautuakseen siirtymiin ja kehittäkseen vaikuttavia politiikkoja. Tässä yhteydessä on otettava huomioon myös tietosuoja ja yksityisyyden suoja, digitaalinen hallinto sekä Euroopan digitaalinen siirtymä. Koulutukseen, digitaalisiin taitoihin ja laajakaistayhteyksien saatavuuteen liittyvät erot ovat merkittävä tekijä alueellisen eriarvoisuuden lisääntymisessä. Erityisesti ikääntynyt väestö ja syrjäisten maaseutualueiden (esimerkiksi vuoristoalueiden tai saarten) asukkaat uhkaavat jäädä digitaalisen siirtymän prosessien ulkopuolelle.
- (30) **Työllisyys ja talouskehitys:** Euroopan paikallis- ja aluetaloudet ovat monilla tavoin kytköksissä toisiinsa ja toisistaan riippuvaisia monimutkaisten arvoketjujen kautta. Paikalliset kehitysolosuhteet muokkaavat talous- ja työllisyysnäkymiä tavalla, johon paikalliset, alueelliset, kansalliset tai Euroopan tason päättäjät eivät voi vaikuttaa. Joillakin alueilla on paremmat taloudelliset edellytykset ja työllisyysmahdollisuudet, mikä voi johtua esimerkiksi paremmasta kilpailukyvystä, taloudellisesta ja investointikapasiteetista, investointeja houkuttelevista olosuhteista, suotuisasta liiketoimintaympäristöstä, kehittyneestä alueellisesta infrastruktuurista, tehokkaista alueellisista innovointijärjestelmistä, tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan aktiivisuudesta, laadukkaan koulutuksen ja ammattitaitoisen työvoiman hyvästä

saatavuudesta, yrittäjyyttä tukevista olosuhteista tai suotuisasta luonnonympäristöstä. Tämä vahvistaa entisestään paremmin menestyvien alueiden suhteellisesti parempaa asemaa ja lisää eriarvoisuutta ja epätasapainoa. Toinen tärkeä tähän osa-alueeseen liittyvä näkökohta on kaupunkien kasvu ja kaupunkirakenteen monikeskuksinen kehitys.

- (31) **Alueiden väliset riippuvuussuhteet:** Samaan aikaan kun jotkin Euroopan alueista ovat ajautumassa kokonaisuudesta erilleen, toisten alueiden väliset riippuvuussuhteet vahvistuvat. Myönteisten ja kielteisten ulkoisvaikutusten myötä yhdellä alueella tapahtuva kehitys vaikuttaa toisen alueen mahdollisuuksiin. Tietyssä osassa Eurooppaa tapahtuvat muutokset voivat siis vaikuttaa myös muihin Euroopan osiin. Nämä keskinäiset riippuvuussuhteet ilmenevät selkeimmin taloudellisen toiminnan keskittymisenä sekä kukoistavien (usein suurkaupunkialueiden) ja taantuvien alueiden (usein maaseudun) välisten erojen kasvuna. Tämä tulee selkeästi ilmi Euroopan ja yksittäisten valtioiden alueiden sitkeässä jakautumisessa ydinalueisiin ja reuna-alueisiin. Sisärajoilla ja erityisesti EU:n ulkorajoilla sijaitsevat alueet kärsivät poliittisiin sekä oikeus- ja sosiaalijärjestelmiin liittyvästä eriarvoisuudesta ja eroista, jotka haittaavat paikallista ja alueellista kehitystä. Alueiden yhdentymisen esteet voivat johtaa raja-alueiden inhimillisten, kulttuuristen, taloudellisten ja ekologisten resurssien vajaakäyttöön, mikä korostaa entisestään niiden syrjäistä asemaa ja lisää sosiaalista syrjäytymistä.
- (32) **Maailmanlaajuinen verkottuneisuus:** Eurooppa on tiiviisti kytköksissä koko maailman talouteen. Globaalit strategiat sekä maailman geopoliittiset ja sosioekonomiset muutokset, kuten Euraasian ja Välimeren alueen kehitys, vaikuttavat Euroopan paikallis- ja aluekehitykseen tavalla, johon paikalliset tai alueelliset päättäjät eivät voi vaikuttaa. Monet Euroopan kansalaiset ja yritykset toimivat osana maailmanlaajuisia sosiaalisia ja taloudellisia verkostoja. Tästä johtuen Euroopan alueiden, suurkaupunkialueiden, kaupunkien ja taajamien kehitys on sidoksissa muihin maailman alueisiin ja globaaleihin tavara-, palvelu-, investointi-, ihmis- ja ideavirtoihin. Lyhyesti ilmaistuna Euroopan ulkopuolella tapahtuva kehitys vaikuttaa Euroopan alueiden kehitysnäkymiin. Maailmanlaajuiseen kehitykseen liittyvät mahdollisuudet ja haavoittuvuudet eivät jakaudu Euroopassa tasaisesti. Lisäksi covid-19-pandemia on paljastanut

maailmanlaajuisten toimitusketjujen haurauden sekä useiden talouden alojen ja maantieteellisten alueiden puutteellisen kyvyn selvitä häiriöistä.

Kestävä kehitys ja ilmastonmuutos

Ympäristöpaineet kasvavat

- (33) Maailmanlaajuisilla kestävän kehityksen haasteilla on suuri merkitys Euroopan paikallis- ja aluekehitykselle ja elinoloille. Tämä koskee erityisesti ilmastonmuutosta, ympäristön pilaantumista sekä siirtymistä ilmastoneutraaliin talouteen. Poliittisissa ja yhteiskunnallisissa keskusteluissa korostuu yhä kiireellisempi tarve torjua ilmastonmuutosta, parantaa selviytymiskykyä ja siirtyä entistä kestävämpään kehitykseen, kuten YK:n kestävän kehityksen tavoitteissa korostetaan. Euroopan vihreän kehityksen ohjelman sekä talouspolitiikan EU-ohjausjakson puitteissa laadittavien maaraporttien avulla nämä pyrkimykset muutetaan EU:n strategisiksi toimintaohjelmiksi. Kestävään kehitykseen siirtyminen tuo mukanaan erilaisia mahdollisuuksia ja haasteita eri maaseutualueille, taajamille, kaupungeille ja alueille.
- (34) Toimia tarvitaan seuraavilla osa-alueilla:
- (35) **Ilmastonmuutos:** Ilmastonmuutoksen vaikutukset ja alueiden haavoittuvuus näille vaikutuksille vaihtelevat huomattavasti Euroopan eri maantieteellisillä alueilla. Merenpinnan nousun, helleaaltojen, metsäpalojen, kuivuuden, aavikoitumisen, maan ja maaperän muunlaisen heikkenemisen, tulvien sekä muiden luonnollisten tai osittain luonnollisten ja osittain teknologisten riskien todennäköisyys kasvaa. Tämä vaatii paikallisesti suunniteltuja vastatoimia, yhteistyötä sekä politiikkojen koordinoitua. Ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi toteutettavat toimet voivat jopa luoda uusia kehitysmahdollisuuksia alueille. Nämä mahdollisuudet voivat liittyä maatalouteen, bionalouteen, vihreään tai siniseen talouteen, kiertotalouteen tai uusiutuvan energian tuotantoon. Ilmastonmuutoksen vaikutukset sekä hillitsemis- ja sopeutumistoimet riippuvat alueellisista olosuhteista, ja ne edellyttävät räätälöityä toimintaa kaikilla tasoilla.

- (36) **Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ja maankäyttö:** Ihmisen aiheuttama biologisen monimuotoisuuden nopea köyhtyminen tuottaa vakavia riskejä ekosysteemeille ja elinoloille pitkällä aikavälillä. Tämä vaikuttaa elinkeinoihin, elämänlaatuun ja paikallistalouksiin. Maa- ja rannikkoalueiden kiihtyvä käyttöönnotto ja hyödyntäminen, maaperän sulkeminen rakentamisella sekä kaupunkiasutuksen leviäminen vähentävät rakentamatonta alaa, ja heikentävät luonnon monimuotoisuutta ja maaperän hedelmällisyyttä. Samalla ne edistävät kaupunkien lämpösaarekkeiden syntymistä, mikä puolestaan häiritsee ekosysteemien toimintaa. Toisaalta hylätyt, rapistuneet ja vajaakäytössä olevat alueet tarjoavat myös mahdollisuuksia maankäytön muutokseen.
- (37) **Ilman, maaperän ja veden laatu:** Kyseessä on olennainen ihmisen hyvinvointiin vaikuttava tekijä. Ilmansaasteet, melu sekä maaperän ja maa- ja pintavesimuodostumien saastuminen aiheuttavat vakavia terveysongelmia, jotka toisinaan lisääntyvät samassa tahdissa sosiaalisen eriarvoisuuden kanssa. Puhdasta ilmaa, vettä ja maaperää ei ole kaikkialla saatavilla samalla tavalla, ja näitä eroja on paitsi maiden ja alueiden välillä, myös kaupunki- ja maaseutualueiden välillä sekä taajamien, kaupunkien ja suurkaupunkialueiden sisällä.
- (38) **Varma energiahuolto ja kohtuuhintainen ja kestävä energia:** Euroopan kansalaiset ja yritykset tarvitsevat kestävää ja kohtuuhintaista energiaa, ja toimitusvarmuuden on oltava taattu. Tämä on tärkeää paikallis- ja aluekehityksen kannalta. Energian merkittävä tuonti sellaisista kolmansista maista, jotka ovat alttiita taloudelliselle tai poliittiselle epävakaudelle, lisää energian toimitusvarmuuteen liittyviä ongelmia. Energian hintojen epävakaus ja kasvavat päästöt nostavat esiin tarpeen kehittää kestäviä ja häiriönsietokykyisiä ratkaisuja, kuten uusiutuvaa energiaa, vihreämpää ja hiilestä irrotettua taloudellista toimintaa sekä muita energiatehokkuutta lisääviä ja energiankulutusta pienentäviä toimenpiteitä. Nykyinen energiainfrastruktuuri on riittämätöntä, ja yhteiskunnat ovat riippuvaisia olemassa olevista verkoista. Tämän vuoksi on tärkeää monipuolistaa energian tuotantoa ja tarjontaa sekä kehittää energiamarkkinoita ja tukea niiden integraatiota.

- (39) **Oikeudenmukainen siirtymä:** Ilmastoneutraalin talouden saavuttaminen vuoteen 2050 mennessä edellyttää hiilestä irtautumiseen tähtääviä toimia kaikkialla Euroopassa. Siirtymästä koituu erityisen raskaita taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristökustannuksia niille alueille ja väestöille, jotka ovat kaikkein riippuvaisimpia fossiilisista polttoaineista ja runsaasti kasvihuonekaasupäästöjä tuottavasta teollisuudesta. Oikeudenmukaisen siirtymän tavoitteena on varmistaa, että eteneminen kohti ilmastoneutraalia taloutta tapahtuu oikeudenmukaisesti, siinä ei jätetä mitään väestöryhmiä tai alueita jälkeen ja se mahdollistaa kaikille hyvän elämänlaadun. Alueet, joilla siirtyminen ilmastoneutraaliin talouteen vuoteen 2050 mennessä aiheuttaa kielteisiä sosiaalisia, taloudellisia ja ympäristövaikutuksia, tarvitsevat investointeja näiden vaikutusten torjumiseksi.
- (40) **Kiertotalouden mukaiset arvoketjut:** Kiertotalous on tärkeä päämäärä pyrittäessä kohti hiili- ja ilmastoneutraalia taloutta. Kiertotaloudessa tavoitteena on sulkea materiaalien ja energian kierron aukkokohdat hyödyntämällä pitkän käyttöiän mahdollistavaa tuotesuunnittelua, huoltoa, korjausta, uudelleenkäyttöä, uudelleenvalmistusta, kunnostusta ja kierrätystä. Teollisiin symbiooseihin liittyvät prosessit alueellisissa arvoketjuissa ovat tärkeässä roolissa. Euroopan siirtymisellä paikallisuuteen perustuvaan, kiertotalouden mukaiseen ja hiili- ja ilmastoneutraaliin talousmalliin on myös alueellinen ulottuvuus, ja tämä siirtymä voi vahvistaa toiminnallisia alueita. Tietyn alueen taloudellinen vauraus riippuu alueen yritysten, muun muassa startup-yritysten, kilpailukyvystä ja luovuudesta, paikallisista vahvuuksista, ominaispiirteistä ja perinteistä, kulttuurisesta, sosiaalisesta ja inhimillisestä pääomasta sekä innovointivalmiuksista. Kaupunkialueilla on yleensä paremmat edellytykset hyödyntää tähän liittyviä kehityskulkuja kuin harvaan asutuilla alueilla ja reuna-alueilla, joilla ei usein ole tarvittavaa kriittistä massaa. Myös taajamat, pienet kaupungit sekä alueet, jolla on runsaasti käsityöalan osaamista, voisivat hyötyä kiertotaloudesta, sillä sen myötä korjaustyöt, uudelleenkäyttö ja jakaminen lisääntyvät paikallisesti ja alueellisesti.
- (41) **Luonto, maisema ja kulttuuriperintö:** Luonnonperintö ja kulttuuriperintö ovat paikallis- ja aluekehityksen tärkeää pääomaa. Ne tarjoavat ainutlaatuisia mahdollisuuksia kehittää alueita ja luoda laadukkaita elinympäristöjä.

Luonnonvarojen kestävän ja tehokkaan käytön tulisi hyödyttää paikallisyhteisöjä ja edistää paikallisia liiketoimintamahdollisuuksia. Resurssien liikakäyttö voi kuitenkin vaarantaa paikallisen tai alueellisen talouden. Kaupungistuminen, tehomaa- ja -kalastus, energiantuotanto, kaivostoiminta, teollinen toiminta sekä liikenne- ja muun infrastruktuurin kehittäminen voivat aiheuttaa vakavia ongelmia etenkin koordinoimattomuuden puuttuessa. Merialueiden ja meriluonnonvarojen lisääntyneen ja koordinoimattoman hyödyntämisen voi haitata kestävä kehitys, ja maa- ja merialueiden käytön muutokset, kaupungistuminen ja massaturismi uhkaavat kulttuuriomaisuutta ja -maisemia ja voivat pirstaloita luonnollisia elinympäristöjä ja ekologisia käytäviä.

Toimia tarvitaan nyt

- (42) Kasvava eriarvoisuus alueiden ja ihmisten välillä sekä kestäättömät kehityskulut ovat saavuttaneet Euroopassa kriittisen tason. Kaikilla maantieteellisillä ja hallintotasolla tarvitaan enemmän yhteisiä toimia, jotta Euroopassa voidaan varmistaa myönteiset tulevaisuudennäkymät kaikille ihmisille, yhteisöille ja alueille. On aika ryhtyä selvittämään tarkemmin alakohtaisten politiikkojen alueellisia vaikutuksia ja kiinnittää niihin riittävää huomiota. Pyrimme edistämään kestävä kehitys ja säilyttämään Euroopan yhtenäisenä keskittymällä seuraaviin Euroopan alueellisiin painopisteisiin.

III Euroopan alueelliset painopisteet

(43) Jotta voidaan turvata kestävä tulevaisuus kaikille Euroopan alueille ja ihmisille, on toteutettava toimia, jotka perustuvat seuraaviin asioihin:

- yhteisymmärrys siitä, että kehitystarpeet ja tulevan kehityksen vaikutukset vaihtelevat Euroopan eri alueilla; tätä yhteisymmärrystä voidaan tukea vaihtamalla tietoa ja kokemuksia yksittäisistä ratkaisuista ja niihin liittyvistä tukijärjestelmistä;
- alueiden, hallintotasojen, politiikanalojen ja yhteiskunnallisten ryhmien välinen yhteistyö ja koordinointi, joita tarvitaan monimutkaisten kysymysten ratkaisemiseksi ja alueiden moninaisten mahdollisuuksien hyödyntämiseksi, muun muassa EU:n koheesiopolitiikan, maaseudun kehittämisselityikan, Interreg-aloitteen ja muiden yhdennettyä alueellista tai paikallista kehitystä edistävien välineiden avulla.

(44) Tätä varten määritämme kaksi yleistavoitetta: oikeudenmukainen Eurooppa ja vihreä Eurooppa. Nämä yleistavoitteet jakautuvat kuuteen painopistealueeseen, joiden puitteissa pyritään kehittämään paitsi kaikkia Euroopan alueita, myös Eurooppaa kokonaisuutena. Painopistealueet ovat seuraavat:

OIKEUDENMUKAINEN EUROOPPA

Tulevaisuudennäkymiä kaikille alueille ja ihmisille

(45) Oikeudenmukaisen Euroopan painopisteissä korostuvat alueellinen ulottuvuus ja aluesuunnittelun merkitys laajemmissa poliittisissa prioriteeteissa, joita ovat esimerkiksi taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus, Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari, lähempänä kansalaisia oleva Eurooppa sekä osallistavampi, kestävä ja yhdennetty aluekehitys, oikeudenmukainen siirtymä ja Euroopan alueellinen yhdentyminen.

TASAPAINOINEN EUROOPPA

Alueiden tasapainoisempi kehittäminen Euroopan monimuotoisuutta hyödyntäen

- (46) Euroopan alueellinen monimuotoisuus tarjoaa merkittäviä kehitysmahdollisuuksia. Alueellisen monimuotoisuuden huomioon ottaminen edistää alueiden tasapainoisempaa kehitystä ja auttaa ehkäisemään liiallista keskittymistä, vahvistamaan toissijaisia kasvukeskuksia ja vähentämään ihmisten ja alueiden välistä eriarvoisuutta. Kaupunkien, suurkaupunkialueiden ja muiden alueiden monikeskuksisten verkostojen puitteissa tehtävä yhteistyö auttaa jakamaan kehitysmahdollisuuksia optimaalisemmin. Tätä varten aiomme toteuttaa toimia, joilla asuinalueita, yhteisöjä, kuntia, maakuntia, alueita ja jäsenvaltioita kannustetaan tekemään yhteistyötä, kun ne pyrkivät ratkaisemaan maailmanlaajuisia yhteiskunnallisia haasteita, parantamaan työskentely- ja elinolosuhteita sekä liiketoiminnan edellytyksiä kaikilla alueilla, lisäämään sosioekonomista vaurautta sekä parantamaan innovointikykyä, omaa asemaansa maailmanlaajuisissa arvoketjuissa sekä kaikkien Euroopan alueiden maailmanlaajuisista kilpailukykyä.
- (47) Euroopan ydin- ja reuna-alueiden, pääkaupunkien, suurkaupunkialueiden ja pienempien kaupunkien, taajamien, maaseutualueiden sekä maantieteellisesti tai väestörakenteensa puolesta poikkeuksellisten alueiden väliset jakolinjat haittaavat tasapainoista aluekehitystä. Erityisesti pienillä ja keskisuurilla kaupungeilla olisi hyvät mahdollisuudet häivyttää näitä jakolinjoja, mutta tätä potentiaalia ei ole hyödynnetty tarpeeksi. Pienillä ja keskisuurilla kaupungeilla on ratkaiseva asema alueellisen talouskehityksen ja sosiaalisen hyvinvoinnin kannalta erityisesti siksi, että ne ovat kansallisesti ja kansainvälisesti hyvin saavutettavissa ja tarjoavat riittävät paikallis- ja aluetason palvelut. Monikeskuksiset verkostot voivat myös edistää kestävämpää liikennettä. Näin ollen kannustamme kaikilla tasoilla toimivia päättäjiä edistämään monikeskuksisia kehittämismalleja, joissa kaikilla alueilla on oma roolinsa.
- (48) Euroopassa on laaja kirjo erilaisia alueita, kuten rannikkoalueita, saaria, vuoristoalueita, sisäisiä reuna-alueita, tasankoja, jokilaaksoja ja järviolueita. Kaikilla näillä alueilla on omat kehityshaasteensa ja -mahdollisuutensa, joskin syrjäisimpien alueiden haasteet ovat omaa luokkaansa alueiden sijainnin ja erityispiirteiden vuoksi. Siksi aiomme toteuttaa toimia, joilla kaikkien hallintotasojen päättäjiä kannustetaan hyödyntämään maantieteeltään erityislaatuisten alueiden ainutlaatuisia mahdollisuuksia ja pureutumaan

riittävästi näiden alueiden rajoitteisiin yhdenmetyillä ja yhteistyöhön perustuvilla lähestymistavoilla.

TOIMINNALLISET ALUEET

Lähentyvä paikallis- ja aluekehitys, vähemmän alueiden välistä eriarvoisuutta

- (49) Kaikenkokoiset kaupungit toimivat taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen vetureina ja houkuttelevat asumaan, työskentelemään, vierailemaan ja investoimaan. Samalla toiminnallisella alueella sijaitsevien kaupunkien, taajamien ja niiden lähialueiden välinen ja sisäinen yhteistyö ja verkostoituminen luovat kehitysmahdollisuuksia kaikille alueille. Samalla on otettava huomioon tarve edistää kaupunkien ja maaseudun välisiä yhteyksiä. Toiminnalliset alueet eivät useinkaan vastaa hallinnollisia rajoja. Ne eroavat toisistaan toiminnallisuuden luonteen ja alueiden välisten yhteyksien osalta, ovat erittäin dynaamisia ja voivat muuttua ajan myötä. Etsimällä yhteistyökumppaneita lähialueilta yli hallinnollisten rajojen kaupunkien ja taajamien päättäjät voivat auttaa alueitaan toimimaan koko alueen sisäisen kasvun vetureina. Tämä ei suinkaan heikennä, vaan hyödyttää ympäröiviä yhteisöjä ja maaseutualueita. Yhdessä kaupungit, taajamat ja niiden lähialueet voivat turvata asukkailleen terveellisen ja kohtuuhintaisen asuinympäristön, jolloin vältetään kaupunkiasutuksen leviämistä entistä laajemmalle ja vähennetään maankäyttöä. Pyrimme rakentamaan vuoropuhelua kaikenkokoisten kaupunkien ja taajamien päättäjien kanssa yhdenmetyin ja monitasoisen hallinnollisen lähestymistavan soveltamiseksi. Tämä tarkoittaa eri hallintotasoilla ja erityisesti paikallis- ja aluetasolla toimivien ihmisten sekä monenlaisten politiikanalojen ja yhteiskunnallisten ryhmien ottamista huomioon keskustelussa.
- (50) Euroopassa on monia erilaisia kaupunkialueita ja niiden lähiympäristöjä, maaseutua sekä syrjäisiä ja harvaan asuttuja alueita. Osa näistä alueista kärsii eriytymisestä tai merkittävästä väestökadosta. Näiden alueiden kehitys on tiiviisti kytköksissä niiden erityisiin paikallisiin ominaispiirteisiin sekä niiden suhteisiin muihin alueisiin, julkisten palvelujen saavutettavuuteen ja saatavuuteen, koulutusmahdollisuuksiin ja internetyhteyksiin, taloudellisen toiminnan ja yrittäjyyden monipuolisuuteen sekä alueiden ekologisiin toimintoihin ja ekosysteemipalveluihin. Kaupunkien osalta näitä kysymyksiä käsitellään uudessa Leipzigin peruskirjassa. Aiomme rakentaa suhteita paikallisiin ja alueellisiin päättäjiin näiden alueiden paikallisuuteen perustuvia pitkän aikavälin strategioita koskevan yhteistyön vahvistamiseksi sekä

kestävien toiminnallisten yhteyksien muodostamiseksi naapurialueiden kanssa. Keinoina ovat muun muassa aluesuunnittelu ja EU:n koheesipolitiikka, maaseudun kehittämisselityikka ja muiden EU:n politiikkojen tarjoamat välineet. Näitä välineitä ovat esimerkiksi yhdennetyt alueelliset investoinnit, paikallisyhteisöjen omat kehittämishankkeet (Leader) sekä muut yhdennettyä alue- tai paikalliskehitystä edistävät välineet. Osa välineistä voi olla jo käytössä alueella.

ALUEIDEN YHDENTYMINEN YLI RAJOJEN

Helpompaa asumista ja työskentelyä yli kansallisten rajojen

- (51) Alueellisen ja merialueyhteistyön kautta eri maissa sijaitsevat alueet voivat hyödyntää paremmin kehitysmahdollisuuksiaan ja ratkaista yhteisiä haasteita. Yhdistämällä voimat yli rajojen esimerkiksi Interreg-ohjelmien ja -hankkeiden puitteissa voidaan luoda tarvittava kriittinen massa kehitykselle ja saada aikaan yhteisvaikutuksia samalla kun vähennetään hajanaisuutta ja kielteisiä ulkoisvaikutuksia niin talouden ja ympäristön alalla kuin sosiaalisissa kysymyksissä. Tämä koskee sisä-, ulko-, maa- ja merirajojen molemmin puolin levittäytyviä ekosysteemejä sekä raja-alueiden luonnon- ja kulttuuriperintöä, työmarkkinoita, julkisten palvelujen tarjontaa ja kaupunkiverkostoja. Aiomme ryhtyä toimiin vakaan rajat ylittävän sekä valtioiden ja alueiden välisen yhteistyön sisällyttämiseksi makroalueellisiin, kansallisiin, alueellisiin ja paikallisiin kehitysstrategioihin. Hallinnollisten alueiden välisen yhteistyön edistämiseksi on olemassa useita pitkäjänteisiä lähestymistapoja, jotka eivät rajoitu pelkästään yksittäisiin hankkeisiin. Esimerkkejä ovat muun muassa strateginen Interreg-yhteistyö, Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin osaamis- ja innovaatioyhteisöaloite, älykkään erikoistumisen strategiaan liittyvät alustat, EU:n strategiaan arvoketjuihin liittyvät konsortiot, Horisontti Eurooppa -ohjelman puitteissa tehtävä yhteistyö, eurooppalaiset alueellisen yhteistyön yhtymät, EU:n koheesipolitiikan yleiset ohjelmat, makroaluestrategiat, suurkaupunkialueiden välinen yhteistyö, toiminnallisten alueiden hallintopuitteet, rajat ylittävä suunnittelu sekä rajat ylittävät oikeudelliset sopimukset. Kannatamme myös uusien strategia-asiakirjojen laatimista tarvittaessa sekä sellaisen yhteisen kehittämistyön edistämistä, johon osallistuu kansalaisia rajojen molemmin puolin.
- (52) Rajat ylittävän yhteistyön syventämistä haittaavat edelleen monet lainsäädännölliset ja hallinnolliset esteet. Aiomme tehostaa poliittisten päättäjien kanssa käytävää vuoropuhelua kaikilla hallinnon tasoilla, jotta voidaan

koordinoida kansallisia alakohtaisia politiikkoja maiden välillä ja poistaa nykyisiä yhteistyön esteitä.

VIHREÄ EUROOPPA

Yhteisten elinkeinojen suojeleminen ja yhteiskunnallisen murroksen muovaaminen

- (53) Vihreään Eurooppaan liittyvissä painopisteissä korostuvat alueellinen ulottuvuus ja aluesuunnittelun merkitys laajemmissa poliittisissa prioriteeteissa, joita ovat muun muassa YK:n kestävän kehityksen tavoitteet, biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus, Euroopan vihreän kehityksen ohjelma, Pariisin ilmastopöytäkirja, vuoteen 2030 ulottuva EU:n biodiversiteettistrategia, eurooppalainen maisemayleissopimus ja EU:n metsästrategia. Muut tämän yleistavoitteen kannalta merkitykselliset prioriteetit koskevat Euroopan digitaalista valmiutta, kestävästä liikkuvuudesta ja täysin integroitua eurooppalaista liikenneverkkoa, Euroopan siirtymistä kiertotalouteen sekä ekosysteemilähtöisen lähestymistavan soveltamista.

TERVEELLINEN YMPÄRISTÖ

Parempia ekologisesti kestäviä elinkeinoja sekä ilmastoneutraaleja ja selviytymiskykyisiä taajamia, kaupunkeja ja alueita

- (54) Kaikenlaiset ekosysteemit, kuten maatalous-, metsä- ja nurmiekosysteemit sekä meri- ja makean veden ekosysteemit, ovat elintärkeitä ihmisen olemassaololle ja merkityksellisiä myös pitkän aikavälin kestäväälle kehitykselle. Kaikkien yhteisenä velvollisuutena on varmistaa, että jokaisen on mahdollista nauttia näistä ekosysteemeistä kestäväällä tavalla ja että niiden tilaa kohennetaan, ne ovat toimivia, selviytymiskykyisiä ja hyväkuntoisia ja tuottavat tuloja alueen väestölle ja yrityksille. Näin hillitään osaltaan ilmastonmuutosta, torjutaan luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä, turvataan ekosysteemipalvelut ja lisätään yleistä tietoisuutta kaikista edellä mainituista näkökohdista. Erityisen tärkeää on ekosysteemien yhdennetty hoito, jossa otetaan huomioon erilaiset maantieteelliset erityispiirteet. Tuemme luontoon perustuvien ratkaisujen sekä ekosysteemejä ja suojelualueita yhdistävien vihreän ja sinisen infrastruktuurin verkostojen kehittämistä alue- ja maankäytön suunnittelussa sekä muissa politiikoissa. Tuemme myös uusien kriisinhallintavälineiden kehittämistä alueiden turvallisuuden ja selviytymiskyvyn parantamiseksi.

- (55) Ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen uhkaavat elinkeinojen harjoittamisen edellytyksiä. Riskien ja suuronnettomuuksien hallinta sekä ennaltaehkäisytoimenpiteet ovat tärkeitä yhteisöjen selviytymiskyvyn parantamiseksi. Haluamme kunnioittaa Euroopan yhteisten elinkeinojen luonnollisia rajoja ja pyrkiä parantamaan kaikkien alueiden kykyä selviytyä ilmastonmuutoksesta. Tämä on mahdollista kehittämällä paikallisia ja alueellisia strategioita, joiden tavoitteena on luoda ilmastoneutraaleja taajamia, kaupunkeja ja alueita. Ilmastonmuutoksen vaikutuksia voidaan lieventää ja niihin voidaan sopeutua esimerkiksi lisäämällä kestävää maankäyttöä, kasvattamalla rakentamatonta maa-alaa ja viheralueita, kunnostamalla pilaantuneita maa- ja rannikkoalueita, torjumalla metsäkatoa sekä suojelemalla valtameriä ja vesistöjä. Muita toimia ovat esimerkiksi kaupunkiasutuksen leviämisen ja kaupunkien lämpösaarekkeiden syntyminen ehkäiseminen, vihreän infrastruktuurin rakentaminen, ilmanlaadun parantaminen, uuden maan käyttöönoton lopettaminen vuoteen 2050 mennessä, ekosysteemipalvelujen vahvistaminen sekä maa- ja merialueita koskevan aluesuunnittelun parempi yhdentäminen.
- (56) Euroopassa on ainutlaatuinen ja monipuolinen luonnon- ja kulttuuriperintö, jota tulee suojella, hoitaa ja kehittää edelleen. Alueiden, joilla on rikas luonnon- tai kulttuuriperintö tai ainutlaatuisia maisemia, pitäisi hyödyntää mahdollisimman hyvin näitä vahvuuksia ja niissä piileviä mahdollisuuksia. Tällaisilla alueilla on tasapainotettava luonnonsuojelu, luonnonvarojen kestävä käyttö ja talouskehitys esimerkiksi luomalla ympäristöä säästäviä työpaikkoja, vaalimalla yhteisöjen kasvua ja hyvinvointia tai tekemällä yhteistyötä innovatiivisten yhteiskunnallisten yritysten kanssa. Keskitymme erityisesti lisäämään tietoisuutta sekä parantamaan paikallisten ja alueellisten yhteisöjen mahdollisuuksia suojella, kunnostaa, hyödyntää ja käyttää uusiin tarkoituksiin (rakennettua) ympäristöään, maisemiaan, aineellista ja aineetonta kulttuuriomaisuuttaan ja muita ainutlaatuisia resurssejaan muun muassa EU:n koheesiopolitiikan, maaseudun kehittämissä politiikan, aluesuunnittelun tai muiden yhdenmukaisia alue- tai paikalliskehitystä edistävien välineiden avulla. Osa näistä välineistä voi olla jo käytössä alueella.

KIERTOTALOUS

Vahvat ja kestävät paikallistaloudet globalisoituneessa maailmassa

- (57) Kiertotalous tarkoittaa materiaali-, vesi- ja energiavirtojen hallintaa. Siihen kuuluvat muun muassa rakennusten, rakennusmateriaalien ja jäteveden uudelleenkäyttö ja kierrätys elinkaariarvioinnin pohjalta sekä rakennusten energiatehokkuuden parantamiseen tähtäävät perusparannustyöt. Euroopan siirtyminen paikallisuuteen perustuvaan, kiertotalouden mukaiseen ja hiili- ja ilmastoneutraaliin talousmalliin riippuu paikallisten ja alueellisten toimijoiden kilpailukyvyistä ja resursseista. Globalisoituneessa taloudessa tämä edellyttää sellaisten teollisen symbioosin prosessien luomista, joissa yhdistyvät maailmanlaajuinen kilpailukyky ja paikalliset resurssit. Kannatamme Euroopan siirtymistä kiertotalouteen ja paikallisuuteen perustuvien teollisen symbioosin prosessien kehittämistä siten, että samalla otetaan huomioon maaperän ja maan kestävä käyttö.
- (58) Jotta Euroopan monipuolisia alueellisia voimavaroja voitaisiin hyödyntää paremmin kiertotalouteen siirryttäessä, haluamme edistää paikallisia ja alueellisia kiertotalousstrategioita, jotka yhdistävät paikallistaloudet ja globaalin talouden. Näiden strategioiden tulisi perustua paikallisiin resursseihin ja innovointikykyyn ja yhdistää samalla energia-alan ja talouden siirtymäprosesseja paikallisuuteen perustuvan kiertotalouden rakentamiseksi. Älykkään erikoistumisen strategioilla ja eurooppalaisilla tutkimus- ja innovaatiopolitiikoilla, kuten Horisontti Eurooppa -puiteohjelmalla tai yhteisellä Urbaani Eurooppa -ohjelma-aloitteella, voi olla merkittävä rooli kiertotalouteen siirtymisessä.
- (59) Paikalliset tuotteet, markkinat ja liiketoimintaympäristöt, koulutus, yrittäjyys ja omavaraisuuden parantaminen sekä vahvat yhteisöt ovat tärkeitä pyrittäessä luomaan häiriönsietokykyistä paikallistaloutta ja saamaan aikaan ympäristöhyötyjä. Monipuolinen paikallistalous auttaa vähentämään alttiutta ulkoisten tekijöiden aiheuttamille häiriöille ja edistää samalla energia-alan ja talouden siirtymäprosesseja. Kannustamme kaikkia alueita vahvistamaan innovointivalmiuksiaan, mukaan lukien paikalliset energiasiirtymää koskevat strategiat sekä rakennus-, liikenne- ja biotalousalan toimenpiteet.

KESTÄVÄSTI TOTEUTETUT YHTEYDET

Alueiden väliset kestävästi toteutetut digitaaliset ja fyysiset yhteydet

- (60) Fyysiset ja digitaaliset yhteydet ovat tärkeitä eurooppalaisille yhteiskunnille ja talouksille, mutta niihin liittyy merkittäviä ympäristöhaasteita. Siksi tarvitaan älykkäitä, kestäviä ja turvallisia liikennemuotoja ja yhteyksiä, joilla voidaan tukea tasapainoiseen Eurooppaan ja toiminnallisiin alueisiin tähtääviä ensisijaisia tavoitteita.
- (61) Siirtyminen kestävään digitaaliseen yhteiskuntaan voi edistää kehitystä kohti hajautetumpaa ja kestävämpää yhteiskuntamallia. Digitaalinen osallisuus tarkoittaa tilannetta, jossa kaikki ihmiset, yritykset ja paikkakunnat hyötyvät digitalisaatiosta. Tämä ihannetilanne edellyttää kuitenkin, että kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet laadukkaiden ja kohtuuhintaisten internetyhteyksien ja seuraavan sukupolven matkapuhelinyhteyksien käyttöön sekä digitaalisten taitojen oppimiseen ja että samalla otetaan huomioon kestävyys ja terveyteen liittyvät kysymykset. Tämä koskee erityisesti sähköisen viranomaisasiointin ja yleishyödyllisten sähköisten palvelujen saatavuutta, joka vaikuttaa elämänlaatuun ja alueiden kilpailukykyyn. Kannustamme sidosryhmiä käymään vuoropuhelua nopeiden kiinteiden ja mobiiliverkkojen riittävästä saatavuudesta kaikilla alueilla sekä tarpeesta rakentaa sellaista digitaalista infrastruktuuria, jonka hiilijalanjälki on pieni ja jolla on mahdollisimman vähän vaikutuksia ihmisten terveyteen. Tämä voi auttaa varmistamaan asianmukaiset elinolosuhteet ja liiketoimintaedellytykset kaikkialla Euroopassa.
- (62) Eri kulkumuodoilla toteutettavien tavara- ja henkilöliikennepalvelujen saatavuus on tärkeää kaikkialla Euroopassa. Tehokkaat ja ympäristöä säästävät liikenneratkaisut ovat yhä tärkeämpiä ilmastoon, ilmansaasteiden ja melun torjuntaan sekä saavutettavuuteen ja yhteyksiin liittyvien tavoitteiden saavuttamiseksi kaikilla Euroopan alueilla. Tämä koskee sekä yksittäisiä kuljetusmuotoja että yhdistettyjä kuljetuksia. Pyrimme entisestään vahvistamaan aluesuunnittelun ja Euroopan laajuisten verkkojen kehittämisen välisiä yhteyksiä erityisesti ydinverkkokäytävien osalta. Kaikkien alueiden liittäminen merkittäviin liikenteen kauttakulkupisteisiin tukee kansainvälisiä

kauppayhteyksiä ja paikallisia kehitysmahdollisuuksia. Tämän saavuttamisessa tarvitaan EU:n koheesiopolitiikkaa ja Verkkojen Eurooppa -välinettä.

- (63) Luotettavat toissijaiset ja paikalliset liikenneverkot, jotka ovat yhteydessä valtioiden välisiin liikenneverkkoihin ja kaupunkikeskuksiin, ovat keskeisiä ihmisten elämänlaadun sekä liiketoimintamahdollisuuksien kannalta. Tämä koskee erityisesti taajamia, maaseutua, syrjäisiä ja harvaan asuttuja alueita, saaria ja vuoristoalueita. Kannustammekin alue- ja liikennesuunnittelijoita tutkimaan uusia sosiaalisesti ja ympäristön kannalta edistyksellisiä paikallisia ja alueellisia liikkuminen palveluna (MaaS) -malleja sekä tekemään yhteistyötä kaupunkikeskusten saavutettavuuden ja niiden sisäisen liikenteen parantamiseksi eri kulkumuodoilla ja ympäristöä säästäen. Tässä tärkeitä ovat EU:n koheesiopolitiikan välineet, kestävästä kaupunkiliikennettä koskevat suunnitelmat sekä muut yhdennettyä alue- tai paikalliskehitystä edistävät välineet, joista osa voi jo olla käytössä alueella.

IV Painopisteiden toteuttaminen

- (64) Alueellisessa toimintasuunnitelmassa 2030 esitettyjen painopisteiden toteuttamiseksi tarvitaan sitoutuneiden toimijoiden osallistumista. Vain näin toimintasuunnitelman painopisteet voidaan toteuttaa käytännössä ja alueellista eriarvoisuutta ja hiili- ja ilmastoneutraaliin talouteen siirtymistä koskevat haasteet ratkaista asianmukaisesti. Toimien tulisi vahvistaa samanaikaisesti
- monitasoista hallintoa
 - paikallisuuteen perustuvia lähestymistapoja
 - koordinoitujen alakohtaisten politiikkojen alueellisia vaikutuksia ja yhdenmukaisuutta
 - alueiden välistä yhteistyötä
 - alueellista yhteenkuuluvuutta Euroopan tasolla
 - alueellista yhteenkuuluvuutta rajat ylittävällä, valtioiden ja alueiden välisellä tasolla sekä alueiden sisällä
 - jäsenvaltioiden ja naapurimaiden panosta alueellisen yhteenkuuluvuuden edistämiseen.
- (65) Edellä mainitut seikat liittyvät kiinteästi uudessa Leipzigin peruskirjassa esitettyihin hyvän kaupunkihallinnon periaatteisiin. Näiden periaatteiden mukaisella kaupunkipolitiikalla edistetään yhteistä hyvää, yhdenmukaista lähestymistapaa, osallistumista ja yhteiskehittämistä, monitasoista hallintoa sekä paikallisuuteen perustuvaa lähestymistapaa.

Kehotamme keskeisiä toimijoita tarttumaan toimeen

- (66) Alueellisen toimintasuunnitelman soveltaminen edellyttää jäsenvaltioiden, valtiotasoa alempien viranomaisten, Euroopan komission, Euroopan parlamentin, Euroopan alueiden komitean, Euroopan talous- ja sosiaalikomitean, Euroopan investointipankin ja muiden aihepiirin kannalta merkityksellisten toimijoiden välistä epävirallista ja monitasoista yhteistyötä.

Toimintasuunnitelman soveltamisen kannalta hyödyllistä olisi myös EU:n kaupunkiagendasta, uudesta Leipzigin peruskirjasta, EU:n koheesiopolitiikasta ja maaseudun kehittämissuunnitelman sekä EU:n elpymissuunnitelman ja makro- ja merialuestrategioiden täytäntöönpanosta vastaavien tahojen kanssa tehtävä yhteistyö.

- (67) **Jäsenvaltioiden hallitusten välinen yhteistyö** vahvistaa alueellisen toimintasuunnitelman painopisteitä koskevaa Euroopan tason yhteistyötä, jota tehdään Euroopan komission, Euroopan parlamentin, Euroopan alueiden komitean, Euroopan talous- ja sosiaalikomitean sekä Euroopan investointipankin kanssa. Jäsenvaltiot keskustelevat kahden vuoden välein alueellisen toimintasuunnitelman soveltamisen edistymisestä, erityisesti aloitteista ja toimista, alueelliseen yhteenkuuluvuuteen liittyvien yhteyspisteiden hallitustenvälisen verkoston (Network of Territorial Cohesion Contact Points, NTCCP) kokouksessa. Edistymistä koskevista havainnoista tulisi keskustella myös alueellisesta yhteenkuuluvuudesta vastaavien pääjohtajien kokouksissa. Aluekehityksen ja alakohtaisten politiikkojen välistä vuorovaikutusta koskevan keskustelun vahvistamiseksi alueellisesta yhteenkuuluvuudesta vastaavien pääjohtajien kokouksiin voisi sisältyä yhteinen istunto alueiden kannalta merkityksellisten politiikanalojen edustajien kanssa.
- (68) **Kunkin jäsenvaltion** tulee edistää alueellisen toimintasuunnitelman painopisteitä ja ottaa kaikki alakohtaisia politiikkoja ja hallintotasoja edustavat toimijat mukaan toimintaan. Tämä tarkoittaa muun muassa alueellisen toimintasuunnitelman edistämistä kansallisissa strategisissa ja aluesuunnitteluprosesseissa, kumppanuussopimuksissa sekä EU:n koheesiopolitiikkaan, kansallisiin elpymissuunnitelmiin ja muihin EU:n rahastoihin liittyvissä ohjelmissa. Samalla on tärkeää korostaa toissijaisuusperiaatteen merkitystä alueiden luonteen määrittelyssä sekä kohdennettujen toimien ja tuen varmistamisessa kussakin jäsenvaltiossa. Toimintasuunnitelman edistämiseen kuuluu myös siitä viestiminen sekä alueellisen yhteenkuuluvuuden edistäminen kansallisella tasolla yhdessä alakohtaisten ministeriöiden, valtiotasoa alempien viranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan kanssa.

- (69) **Valtiotasoa alempia viranomaisia ja elimiä**, kuten paikallis- ja alueviranomaisia ja niiden muodostamia kansallisia yhteenliittymiä, kehoitetaan soveltamaan alueellista toimintasuunnitelmaa ja toteuttamaan toimia aihepiiriin liittyvien toimijoiden kannustamiseksi mukaan toimintaan. Tämä tarkoittaa muun muassa alueellisen toimintasuunnitelman painopisteiden huomioon ottamista aluesuunnittelussa ja yleisissä kehitysstrategioissa ja -politiikoissa, pilottitoimien tuottamien tulosten hyödyntämistä sekä uusien pilottitoimien ehdottamista. Valtiotasoa alempia viranomaisia ja elimiä kannustetaan erityisesti tekemään yhteistyötä sellaisten naapurialueiden, joilla on samanlaisia haasteita tai täydentävää potentiaalia, sekä niiden toimijoiden kanssa. Lisäksi valtiotasoa alempia viranomaisia kehoitetaan osallistumaan aktiivisesti alueellisen toimintasuunnitelman soveltamista koskevaan alueelliseen, kansalliseen ja eurooppalaiseen keskusteluun.
- (70) **Euroopan komissiota** pyydetään edistämään alueellisen toimintasuunnitelman painopisteitä ja tehostamaan entisestään pyrkimyksiään Euroopan alueellisen yhteenkuuluvuuden sekä EU:n politiikkojen alueellisen ulottuvuuden edistämiseksi ja alakohtaisten politiikkojen koordinoimiseksi. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi talouspolitiikan EU-ohjausjakson ja vaikutustenarviointien alueellisen ulottuvuuden vahvistamista käyttäen olemassa olevia välineitä alueellisten vaikutusten arvioimiseksi. Lisäksi voi olla tarpeen lisätä sidosryhmien osallistumista, edistää entisestään EU:n koheesiopolitiikan ja muiden asiaankuuluvien EU:n politiikkojen puitteissa yhdenmukaista aluekehitystä, aihepiiriin liittyvien välineiden käyttöönottoa ja alueellista yhteistyötä sekä hyödyntää entistä enemmän pilottitoimien tuloksia ja toteuttaa toimia niiden innoittamana.
- (71) **Euroopan parlamenttia** pyydetään panemaan alueellinen toimintasuunnitelma merkille ja ottamaan sen painopisteet huomioon aluekehitysvaliokunnassa sekä muissa valiokunnissa ja työryhmissä, joiden toimintaan liittyy alueellinen ulottuvuus. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi alueellisen toimintasuunnitelman painopisteiden aktiivista edistämistä EU:n lainsäädäntöprosesseissa.
- (72) EU:n neuvoo-antava elimenä toimivaa **Euroopan alueiden komiteaa**, joka edustaa virallisesti alueita ja kuntia EU:n tasolla, kehoitetaan osallistumaan

alueellisen toimintasuunnitelman täytäntöönpanoon ja jatkokehittämiseen. Tätä varten alueiden komiteaa pyydetään tiedottamaan jäsenilleen alueellisesta toimintasuunnitelmasta ja sen täytäntöönpanon edistymisestä. Alueiden komiteaa pyydetään myös kannustamaan Euroopan paikallis- ja alueviranomaisia soveltamaan alueellista toimintasuunnitelmaa, tekemään yhteistyötä naapurialueiden ja -paikkakuntien kanssa, hyödyntämään pilottitoimista saatuja oppeja ja ehdottamaan itse uusia pilottitoimia. Lisäksi Euroopan alueiden komiteaa kehoitetaan edistämään alueellisen toimintasuunnitelman tavoitteita Euroopan tasolla neuvoo-antavan työnsä kautta. Sitä kehoitetaan myös edistämään esimerkiksi alueellisten vaikutustenarviointien, eurooppalaisten alueellisen yhteistyön yhtymien, EU:n koheesiopolitiikan mukaisen yhdenmetyt aluekehityksen sekä muiden aluekehityksen välineiden käyttöönottoa ja jatkokehittämistä.

- (73) **Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa** pyydetään tiedottamaan jäsenilleen alueellisen toimintasuunnitelman painopisteistä ja kannustamaan niitä tekemään yhteistyötä toimintasuunnitelman täytäntöönpanemiseksi. Euroopan talous- ja sosiaalikomitean tehtävänä on muun muassa korostaa kansalaisyhteiskunnan kumppaneiden merkitystä kestävän tulevaisuuden turvaamisessa kaikille alueille sekä vahvistaa paikallisyhteisöjen omia kehittämishankkeita ja kaikkia muita yhdenmetyt aluekehitystä ja alueellista yhteistyötä edistäviä välineitä. Lisäksi Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa pyydetään edistämään aktiivisesti alueellisen toimintasuunnitelman painopisteitä Euroopan tason politiikkakeskusteluissa.
- (74) **Euroopan investointipankkiryhmä** (EIP-ryhmää) pyydetään ottamaan alueellisen toimintasuunnitelman painopisteet ja toimet osaksi lainanantoa koskevia, avustuksia ja lainoja yhdistäviä sekä neuvontapalveluja koskevia lähestymistapojaan. Tämä on linjassa sen kanssa, että EIP-ryhmän tulee edistää kestävää aluekehitystä koskevia strategioita heikentämättä kuitenkaan omaa rahoituskuriaan. Koska EIP-ryhmällä on merkittävä rooli kaikenkokoisten kestävien investointien rahoittamisessa alueellisen toimintasuunnitelman kattamilla aloilla, sitä kehoitetaan osallistumaan pilottitoimiin, erityisesti tukemaan parempien rahoitusta koskevien lähestymistapojen kehittämistä alueellisissa kontekstissa Euroopan komission työtä täydentäen. Tämä voi

tarkoittaa esimerkiksi paikkakohtaisten investointien tukemista lainanannon tai avustusten ja lainojen yhdistämisen avulla tai antamalla jäsenvaltioille ja keskeisille toimijoille neuvontaa hankkeiden alueellisesta valmistelusta ja täytäntöönpanosta sekä rahoitusvälineiden käytöstä.

- (75) Aluekehityksen parissa toimivia tai paikallis- ja aluehallintoa edustavia **eurooppalaisia ja kansallisia yhdistyksiä** pyydetään tiedottamaan jäsenilleen alueellisen toimintasuunnitelman painopisteistä ja kannustamaan niitä soveltamaan toimintasuunnitelmaa, tekemään yhteistyötä naapurialueiden ja -paikkakuntien kanssa, hyödyntämään pilottitoimista saatuja oppeja ja ehdottamaan itse uusia pilottitoimia. Lisäksi yhdistyksiä kannustetaan edistämään aktiivisesti alueellisen toimintasuunnitelman tavoitteita valtioiden välisissä ja Euroopan tason poliittisissa keskusteluissa.

Kohdennettuja toimia toimintasuunnitelman täytäntöönpanemiseksi

- (76) Alueellisen toimintasuunnitelman täytäntöönpanemiseksi voidaan toteuttaa toimia kaikilla hallintotasoilla, ja nämä toimet voivat vaihdella sekä luonteeltaan että painopisteiltään. Kaikkia keskeisiä toimijoita pyydetään toteuttamaan toimintasuunnitelma oman säännönmukaisen toimeksiantonsa puitteissa. Vain näin voidaan asianmukaisesti puuttua alueelliseen eriarvoisuuteen ja edistää yhteiskunnan siirtymää kohti hiili- ja ilmastoneutraalia taloutta.
- (77) Pilottitoimilla demonstroidaan, testataan ja kehitetään käytäntöjä, joilla edistetään alueellisen toimintasuunnitelman painopisteitä. Niiden tarkoituksena on innostaa toteuttamaan yhteisiä toimia kaikkialla Euroopassa. Paikallisuuteen perustuvien politiikkojen merkitys tunnustetaan yhä laajemmin, ja pilottitoimet kuvastavat tätä osoittamalla, miten alueellisten, kansallisten ja EU:n politiikkojen alueellinen ulottuvuus voidaan ottaa aktiivisesti huomioon. Pilottitoimissa keskitytään oppimiseen, parhaiden käytäntöjen jakamiseen, etenemistapoja kehittäviin yhteisiin työryhmiin ja toteutukseen. Kaikkia kannustetaan seuraamaan tarkasti näitä toimia, etsimään niistä innoitusta ja ehdottamaan itse uusia toimia. Kaupunkiagendan, uuden Leipzigin peruskirjan ja alueellisen

toimintasuunnitelman painopisteisiin keskittyvillä toimilla voidaan vahvistaa kaupunki- ja aluepolitiikkojen välisiä yhteyksiä.

Koordinointi

- (78) Alueelliseen toimintasuunnitelmaan kuuluvia toimia koordinoidaan alueellisesta yhteenkuuluvuudesta vastaavien pääjohtajien kokouksissa, ne laatii alueelliseen yhteenkuuluvuuteen liittyvien yhteyspisteiden hallitustenvälinen verkosto, ja niitä tukee alueellista toimintasuunnitelmaa koskeva työryhmä.
- (79) ESPON-verkoston seuraavassa alueellisen yhteistyön ohjelmassa jatketaan ja vahvistetaan täytäntöönpanoprosessien ja EU:n neuvoston puheenjohtajavaltioiden tukemista sekä neuvontaa esimerkiksi seurantatoimien avulla ja viestimällä kohdennetusti vuoteen 2030 ulottuvaan alueelliseen toimintasuunnitelmaan liittyvästä näytöstä ja tiedosta.
- (80) Alueelliseen toimintasuunnitelmaan 2030 liittyvillä koordinointitoimilla
- pyritään varmistamaan, että toimet ja pilottitoimet ovat avoimia, että ne suunnitellaan yhdessä jäsenvaltioiden, valtiotasoa alempien toimijoiden ja Euroopan komission (edustajien) kanssa ja että nämä toimijat tukevat niitä; lisäksi koordinoinnin avulla pyritään varmistamaan, että toimet vahvistavat toisiaan ja vaikuttavat optimaalisesti EU:n ja kansallisen politiikan laadintaan
 - arvioidaan säännöllisesti täytäntöönpanon ja pilottitoimien edistymistä
 - viestitään alueellisen toimintasuunnitelman tavoitteista, painopisteistä ja täytäntöönpanon edistymisestä valtiotasoa alemman tason sekä kansallisen ja Euroopan tason toimijoille.

Jatkotoimet

- (81) EU:n neuvoston tulevia puheenjohtajavaltioita pyydetään seuraamaan alueellisen toimintasuunnitelman 2030 edistymistä ja vahvistamaan edelleen siihen liittyvää viestintää sekä sen soveltamista ja hallintoa:
- (82) **Viestintä:** Viestinnässä keskitytään alueellisen toimintasuunnitelman soveltamisessa edistymiseen sekä Euroopan aluekehityssuunnitelman (1999) 25- ja 30-vuotisjuhlavuosiin vuosina 2024 ja 2029 ja ensimmäisen alueellisen toimintasuunnitelman (2007) 20-vuotisjuhlavuoteen vuonna 2027.
- (83) **Soveltaminen:** Alueellisen toimintasuunnitelman soveltamisen yhteydessä järjestetään myös keskustelu soveltamisen ja pilottitoimien edistymisestä.
- (84) **Hallinto:** Hallinnon osalta keskitytään vuonna 2024 toteutettavaan tilannekatsaukseen, johon sisältyy hallintojärjestelmän, täytäntöönpanon edistymisen ja painopisteiden merkityksellisyyden arviointi. Tilannekatsauksen yhteydessä otetaan huomioon EU:n vuoden 2027 jälkeisen koheesipolitiikan valmistelu. EU:n neuvoston puheenjohtajavaltiota kehoitetaan järjestämään vuoden 2025 alkupuoliskolla epävirallinen ministerikokous, jonka perusteella päätetään alueellisen toimintasuunnitelman 2030 mahdollisesta uudistamisesta.

